

Handlingsplaner for øget gennemførelse på erhvervsuddannelserne

Analyse af første generation af handlingsplaner

Handlingsplaner for øget gennemførelse på erhvervsuddannelserne

Analyse af første generation af handlingsplaner

2008

Handlingsplaner for øget gennemførelse på erhvervsuddannelserne

© 2008 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Bemærk:

EVA sætter komma efter Dansk Sprognævn's anbefalinger, dvs. at der som hovedregel ikke sættes komma foran ledsætninger.

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form
på: www.eva.dk

ISBN (www) 978-87-7958-482-2

Indhold

1	Indledning	7
1.1	Formål med notatet	7
1.2	Datagrundlag	7
1.3	Notatets opbygning	8
2	Baggrund for analyse og vurderinger af handlingsplanerne	9
2.1	Formål og krav til handlingsplanerne	9
2.2	EVA's principper for analyse og vurdering af handlingsplanerne	10
3	Kortlægning af elevsammensætning og skolernes særlige udfordringer	13
3.1	Retningslinjer i skabelonen	13
3.2	Beskrivelse af elevsammensætning	13
3.3	Skolernes særlige udfordringer med hensyn til gennemførelse og frafald	14
4	Opstilling af målsætning og præsentation af skolens resultater	19
4.1	Retningslinjer i skabelonen	19
4.2	At sætte mål for at nedbringe frafaldet	19
4.3	Afrapportering af resultater fra foregående år	22
5	Prioritering af metoder og overvejelser om mål for effekten	25
5.1	Retningslinjer i skabelon	25
5.2	Skolernes prioritering af indsatsområder	25
5.3	Opstilling af mål for effekten af anvendte metoder	29
5.4	Sammenhæng mellem forskellige dele af handlingsplanen	31
6	Handlingsplanerne som fremtidigt værktøj – muligheder og barrierer	33
6.1	Muligheder og barrierer for handlingsplaner for øget gennemførelse	33
6.2	Opmærksomhedspunkter på baggrund af analysen	34

1 Indledning

Med overskriften Ungdomsuddannelse til alle har regeringen opstillet en målsætning om at hæve andelen af unge der gennemfører en ungdomsuddannelse til 95 pct. i 2015. Denne målsætning fremgår af regeringsgrundlaget Nye mål fra februar 2005 og i regeringens globaliseringsstrategi fra april 2006.

Indsatsen for at sikre en højere gennemførelsesgrad er et centralt punkt i realiseringen af målsætningen. De fleste unge starter nemlig på en ungdomsuddannelse, men kun omkring 80 pct. gennemfører en uddannelse. Frafaldet er navnlig stort på erhvervsuddannelserne.

I aftalen om udmøntningen af globaliseringspuljen og opfølgning på velfærdsaftalen (2. november 2006) afsættes henholdsvis 150 mio. kr. i 2007 og 300 mio. kr. i både 2008 og 2009 til kvalitetsløft i erhvervsuddannelserne under formålet Alle unge skal have en ungdomsuddannelse. Samtidig forpligtes alle uddannelsesinstitutioner der udbyder erhvervsuddannelser, til at udarbejde en årlig handlingsplan for øget gennemførelse. Der afsættes i den forbindelse specifikt henholdsvis 10 mio. kr. i 2007 og 20 mio. kr. i både 2008 og 2009 til handlingsplanerne samt indsatsaftaler med skoler med særlige frafaldsproblemer.

1.1 Formål med notatet

Undervisningsministeriet har bedt Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) om at foretage en analyse af den første generation af handlingsplaner for øget gennemførelse med henblik på yderligere at kvalificere ministeriets og skolernes arbejde med handlingsplanerne. Analysen af handlingsplanerne præsenteres i dette notat.

Analysen kortlægger den første generation af handlingsplaner med fokus på:

- Opbygningen, udformningen og indholdet af handlingsplanerne i henhold til skabelon og vejledning.
- Sammenhængen mellem skolernes hidtidige frafaldsresultater, skolernes udfordringer, de indsatser skolerne har igangsat eller planlægger at igangsætte, og de resultater skolerne forventer.
- Muligheder og barrierer for at handlingsplanerne kan blive et redskab i arbejdet med at nedbringe frafaldet på erhvervsuddannelserne.
- Eksempler på hvordan der arbejdes med konkrete indsatsområder til nedbringelse af frafald på skolerne.

1.2 Datagrundlag

Grundlaget for analysen er et skriftligt datamateriale bestående af handlingsplaner for øget gennemførelse fra i alt 107 erhvervs- og landbrugsskoler, herunder handelsskoler, tekniske skoler, SOSU-skoler, kombinationsskoler og landbrugsskoler. Handlingsplanerne er som den første generation af handlingsplaner blevet indsendt til Undervisningsministeriet den 1. april 2008. Gennemgangen af det skriftlige datamateriale danner grundlag for en systematisk tilgang hvor samtlige erhvervs- og landbrugsskoler indgår i analysen.

Det skriftlige datamateriale er ikke suppleret med en interviewtilgang. Notatet beskriver og diskuterer således opbygning, indhold og sammenhæng i selve handlingsplanerne, men ikke hvordan skolerne har oplevet processen omkring udarbejdelsen af handlingsplanerne, hvordan handlings-

planerne efterfølgende er blevet udmøntet på skolerne, eller i hvilken grad der er taget ejerskab til handlingsplanerne lokalt. Ligeledes kan der naturligvis af forskellige grunde være en forskel mellem skolernes handlingsplaner for at nedbringe frafald og det faktiske arbejde der bliver udført på skolerne. Også her er det alene skolernes beskrivelser i handlingsplanerne der ligger til grund for analysen.

På samme måde danner datamaterialet ikke baggrund for en analyse af hvordan Undervisningsministeriet efterfølgende har vurderet og anvendt handlingsplanerne.

Notatet er udarbejdet af en projektgruppe bestående af evalueringskonsulent Katrine Strange, evalueringsmedarbejder Therese Bunnage og evalueringsmedarbejder Ida Gran Andersen. Endvidere har evalueringskonsulent Bo Söderberg og evalueringskonsulent Jette Bachmann Henning deltaget i dele af projektet.

1.3 Notatets opbygning

Notatet indeholder fem kapitler ud over dette indledende kapitel.

Kapitel 2 fremlægger de principper som EVA lægger til grund for analysen af handlingsplanerne. Disse principper er fastlagt på baggrund af identificerede formål og regelbaserede krav til handlingsplanerne.

Kapitel 3, 4 og 5 kortlægger handlingsplanernes opbygning og interne sammenhæng på baggrund af de principper der opstilles i kapitel 2. Formålet med kapitlerne er at afdække hvordan skolerne imødekommer de forskellige krav og retningslinjer for handlingsplanerne og desuden at identificere god praksis for dette. Kapitel 3 behandler handlingsplanernes kortlægning af elevsammensætning og særlige udfordringer i arbejdet med at nedsætte frafaldet. Kapitel 4 behandler handlingsplanernes opstilling af målsætninger for at nedbringe frafald og desuden en præsentation af skolernes resultater det foregående år. Kapitel 5 afdækker handlingsplanernes prioritering af metoder og initiativer foruden overvejelser om mål for effekten af de anvendte metoder.

Afslutningsvis opsummerer kapitel 6 på baggrund af analysen hvilke muligheder og barrierer der kan være for at handlingsplanerne fremover kan blive et nyttigt redskab til at nedbringe frafald på erhvervsuddannelserne.

2 Baggrund for analyse og vurderinger af handlingsplanerne

Med udgangspunkt i en redegørelse for formål og indhold i reglerne om handlingsplaner vil dette kapitel fremlægge de principper EVA har fulgt i sin kortlægning af handlingsplanerne, og de aspekter EVA har lagt som udgangspunkt for at vurdere handlingsplanerne som fremadrettet redskab.

2.1 Formål og krav til handlingsplanerne

Aftale om udmøntning af globaliseringspuljen – Alle unge skal have en ungdomsuddannelse

I aftalen om udmøntning af globaliseringspuljen blev der afsat midler til en bred indsats inden for området Alle unge skal have en ungdomsuddannelse. I alt blev der afsat henholdsvis 150 mio. kr. i 2007 og 300 mio. kr. i både 2008 og 2009 til et kvalitetsløft af erhvervsuddannelserne. Indsatsen indebærer initiativer under fire overskrifter:

- De erhvervsrettede ungdomsuddannelser skal styrkes (fx gennem efteruddannelse af lærere og et forbedret skolemiljø).
- Indsatsen over for unge med særlige forudsætninger skal styrkes (fx gennem særlige praksisnære grundforløb, mentorordninger, kontaktlærerordninger og styrket psykologisk rådgivning, bedre vejledning og styrket opsøgende indsats over for elever med særlige behov og deres forældre).
- Indsatsen for at skabe flere praktikpladser skal styrkes (fx gennem intensiveret praktikpladsopsøgende indsats og tilbud om vejledning i den mellemliggende periode efter afsluttet grundforløb og indtil eleven får en uddannelsesaftale).
- Omfanget af erhvervsrettede ungdomsuddannelser skal øges (fx gennem tilrettelæggelse af individuelle erhvervsuddannelser, trindeling og mulighed for at vælge forskellige niveauer inden for fagene).

Uddannelsesinstitutionerne gennemfører i vid udstrækning de forskellige tiltag under indsatsen. En række tiltag er obligatoriske for skolerne. Det gælder mentorordninger, kontaktlærerordninger og styrket psykologisk bistand. I høj grad er det dog op til skolerne selv at udvælge og sammensætte deres egen indsats i forhold til skolens særlige udfordringer.

Formål med handlingsplaner for øget gennemførelse

Af aftalen om udmøntning af globaliseringspuljen fremgår det at alle uddannelsesinstitutioner der udbyder erhvervsuddannelser, forpligtes til at udarbejde årlige handlingsplaner for øget gennemførelse med det formål at forstærke og målrette indsatsen for at reducere frafaldet.

Handlingsplanerne kan ses som et enkelttiltag rettet mod det punkt der handler om at styrke indsatsen over for unge med særlige forudsætninger i erhvervsuddannelserne. Således afsættes en del af den overordnede bevilling fra globaliseringspuljen, nemlig henholdsvis 10 mio. kr. i 2007 og 20 mio. kr. i både 2008 og 2009, specifikt til handlingsplanerne for øget gennemførelse og indsatsaftaler med skoler med særlige frafaldsproblemer.

Handlingsplanerne har desuden en central overordnet funktion i forhold til de øvrige tiltag i indsatsen, nemlig at skolerne kan anvende dem som redskab til at prioritere og planlægge de mange

forskellige initiativer og redskaber i indsatsen mod frafald og desuden som dokumentation for skolernes mål, arbejde og resultater i forbindelse med indsatsen for at nedsætte frafaldet. Det fremgår således af aftalen om udmøntning af globaliseringspuljen at:

Skolerne skal dokumentere indsatsen for at reducere frafaldet og bidrage til at nå 95 pct.-målsætningen i deres handlingsplan for øget gennemførelse. Skolerne skal således opstille mål for anvendelsen af de forskellige initiativer/redskaber i indsatsen mod frafald, og deres faktiske indsats skal afrapporteres ved årets udgang.

Desuden har handlingsplanerne en vigtig funktion som udviklingsredskab på skolerne idet arbejdet med handlingsplanerne kan skabe større opmærksomhed og dialog om frafald, frafaldsårsager og mulige indsatser på skolerne og forhåbentlig være anledning til refleksioner over praksis på skolerne.

Regelkrav til handlingsplaner for øget gennemførelse

Handlingsplanerne for øget gennemførelse blev indført i lovgrundlaget ved en ændring af lov om erhvervsuddannelser (L173 af 22. maj 2007). Regelgrundlaget for handlingsplanerne fremgår herefter af lovbekendtgørelse om erhvervsuddannelser nr. 1244 af 23. oktober 2007 og af bekendtgørelse om erhvervsuddannelser nr. 1518 af 13. december 2007. I sidstnævnte bekendtgørelses § 7, stk. 4, specificeres følgende krav til handlingsplanerne. De skal:

- Prioritere anvendelse af metoder til at øge gennemførelsen i forhold til skolens elevsammensætning
- Rumme skolens mål for øget gennemførelse og mål for effekten af de anvendte metoder
- Indeholde en rapport om skolens resultater det foregående år
- Godkendes af skolens bestyrelse og indsendes til ministeriet.

Det fremgår desuden af bekendtgørelsens § 8 at skolerne i forbindelse med handlingsplanerne løbende skal kunne dokumentere resultater af den igangværende indsats for at øge elevernes gennemførelsesgrad.

Undervisningsministeriet har udarbejdet en skabelon som skolerne kan tage udgangspunkt i når de skal udarbejde handlingsplanerne. Skabelonen opdeler handlingsplanen i tre afsnit. Et afsnit der beskriver den pågældende skoles udgangspunkt og særlige udfordringer, et afsnit der beskriver skolens seneste opgjorte frafaldsprocent og måltal for de to kommende år og et afsnit der beskriver skolens særlige indsatsområder. Derudover har skolerne haft adgang til et idekatalog, ligeledes udarbejdet af Undervisningsministeriet, som er tænkt som hjælp til skolerne i arbejdet med handlingsplanerne og nedbringelsen af frafaldet.

2.2 EVA's principper for analyse og vurdering af handlingsplanerne

På baggrund af en kortlægning af opbygning og intern sammenhæng i de indsendte handlingsplaner for øget gennemførelse vil EVA i dette notat undersøge hvordan skolerne i praksis imødekommer bekendtgørelsens krav til handlingsplanerne, herunder hvordan de anvender Undervisningsministeriets ovenfor beskrevne skabelon. EVA vil i notatet give en række forslag til hvilke forhold der er særligt væsentlige i forbindelse med skolernes arbejde med handlingsplanerne. Dette sker med udgangspunkt i eksempler på god praksis i handlingsplanerne og i EVA's erfaringer med kvalitetsarbejde. Analysen vil løbende give anledning til overvejelser om hvordan skabelonen for handlingsplanerne eventuelt kan udvikles så den i højere grad vil fremme handlingsplanernes efterlevelse af kravene i bekendtgørelsen. Analysen struktureres ud fra følgende aspekter:

- Handlingsplanernes kortlægning af elevsammensætning og særlige udfordringer i arbejdet med at nedbringe frafald (kapitel 3).
- Handlingsplanernes opstilling af målsætninger for arbejdet med at nedbringe frafald og præsentation af skolens resultater det foregående år (kapitel 4).
- Handlingsplanernes prioritering af metoder til at nedbringe frafald og overvejelser om mål for effekten af anvendte metoder (kapitel 5).

Som en gennemgående dimension fokuseres der under hvert punkt særligt på sammenhængen med de øvrige punkter således at der lægges samlet vægt på sammenhængen mellem de forskellige dele af handlingsplanerne.

Bekendtgørelsens krav om at skolens bestyrelse skal godkende handlingsplanen falder uden for handlingsplanernes opbygning og sammenhæng og dermed uden for denne analyse.

3 Kortlægning af elevsammensætning og skolernes særlige udfordringer

Som det fremgår af bekendtgørelse om erhvervsuddannelser skal handlingsplanerne for øget gennemførelse beskrive skolernes prioritering af anvendte metoder til at øge gennemførelsesgraden i forhold til elevsammensætning. Skolerne opfordres i skabelonen til at redegøre for deres overordnede udgangspunkt, herunder elevsammensætning. Dette kan bidrage til at skolerne kan målrette de valgte redskaber og metoder til nedbringelse af frafaldet specifikt til deres særlige udgangspunkt og de frafaldsproblemer som den enkelte skole står over for.

I dette kapitel behandles skolernes redegørelser for deres overordnede udgangspunkt som det er beskrevet i handlingsplanerne. Den efterfølgende prioritering af metoder i handlingsplanerne behandles i kapitel 5.

3.1 Retningslinjer i skabelonen

Undervisningsministeriets skabelon for udarbejdelsen af handlingsplaner indledes med et afsnit til skolernes overordnede redegørelse for deres udgangspunkt. Skolerne bliver bedt om at redegøre for følgende:

- Elevprofiler på skolen med hensyn til alder, køn, etnicitet mv.
- Tilgang af elever, herunder skøn for de kommende to år
- Beskrivelse af skolens udfordringer med hensyn til gennemførelse og frafald
- Gennemførelses- og frafaldsstrategi.

Der er kun få retningslinjer i skabelonen for hvor udførligt skolens udgangspunkt skal beskrives og på hvilken måde – om der alene skal indsættes tabeller, eller om der også bør være skriftlige bemærkninger. Idekataloget indeholder inspiration til hvordan skolen kan hente og opstille data for frafald, hvilket imidlertid er placeret under afsnittet om frafaldsprocent og måltal. Det fremgår at skolerne kan hente data om elevsammensætning og frafald fra UNI-C's løbsstatistik som bygger på skolernes indberetninger. De standardiserede data fra UNI-C er først blevet tilgængelige for SOSU-skolerne fra 1. august 2008.

3.2 Beskrivelse af elevsammensætning

Skabelonen lægger op til en opdeling af skolens elevsammensætning med hensyn til køn, alder og etnicitet. Størstedelen af skolerne har foretaget en opgørelse af elevsammensætning på baggrund af alder og køn. Et lidt mindre antal skoler har medtaget etnicitet. Det skal bemærkes at SOSU-skolerne som ovenfor nævnt ikke har haft adgang til samme data som de øvrige skoler og derfor har haft begrænset mulighed for at foretage disse opgørelser. En mindre del af skolerne (otte skoler) har slet ikke udfyldt denne del af handlingsplanen.

Grunden til at skolerne opfordres til at opgøre elevprofiler i handlingsplanerne, er at den enkelte skoles indsats for at mindske frafald skal forholde sig til skolens særlige elevprofil. Gennemgangen af handlingsplanerne tyder imidlertid på at opgørelserne af elevprofiler ofte kommer til at stå som en del der ikke integreres i resten af handlingsplanen. Forudsætningen for at en opgørelse af elevsammensætning kan anvendes i handlingsplanens øvrige afsnit, er en refleksion over hvad opgørelserne viser. Dette kan ske enten i forbindelse med opgørelserne eller på et senere tidspunkt i handlingsplanen.

Gennemgangen af handlingsplanerne viser at der er stor forskel på om tabeller og tal for skolens elevsammensætning står alene uden kommentarer, eller om skolerne forholder sig til hvilken betydning opgørelserne har.

En måde hvorpå skolerne kan få en bedre forståelse af betydningen af deres elevsammensætning, er ved at sammenligne elevsammensætning på tværs af den enkelte skoles forskellige uddannelsesretninger eller ved fx at sammenligne med den gennemsnitlige elevsammensætning for uddannelsestypen. Det er naturligvis vigtigt at være opmærksom på at selvom en skole ikke har en relativt større andel end gennemsnitligt af fx elever med anden etnisk baggrund end dansk, kan en indsats i forhold til disse elever være relevant.

Det er desuden centralt at beskrivelser af særlige karakteristika ved skolens elevsammensætning også medfører overvejelser om hvilke særlige udfordringer dette giver skolen med hensyn til frafald, og hvordan skolen kan håndtere dette. En erkendelse af at en skole har en relativ stor andel elever med anden etnisk herkomst, er således mindre handlingsrettet hvis den ikke følges op af overvejelser om hvorvidt denne gruppe elever har en særligt høj frafaldsprocent, og hvori frafaldsårsagerne for denne gruppe typisk kan findes.

Eksempel på god praksis # 1

En handelsskole bemærker at den har en meget stor andel af elever med anden etnisk baggrund, nemlig 35 pct., og reflekterer over de særlige udfordringer som dette giver skolen i relation til frafaldsproblematikken. Udfordringerne beskrives således:

En stor andel af elever med anden etnisk baggrund end dansk har dårlige forudsætninger i dansk. Denne problemstilling viser sig også at have stor betydning i forhold til de andre boglige og teoretiske fag såsom erhvervsøkonomi, salg og service. Dette gælder mundtligt såvel som skriftligt. Det er især svært for disse unge at lære og forstå de faglige termer hvilket vanskeliggør deres deltagelse i klassesamtaler. Fra elevside kræver det stor selvtillid at være vedholdende og gennemføre en uddannelse med den gentagne oplevelse af ikke at kunne følge med og forstå alt hvad der foregår i undervisningen hvorfor en del falder fra. Fra lærerside sætter en stor gruppe af unge med svage forudsætninger store krav i forhold til undervisningsdifferentiering.

3.3 Skolernes særlige udfordringer med hensyn til gennemførelse og frafald

I handlingsplanerne anvender skolerne meget varierende tilgange til beskrivelsen af skolens særlige udfordringer, som identificeres på forskellige niveauer. Der er forskel på om skolerne beskriver en række generelle frafaldsutfordringer som principielt set kunne gælde alle uddannelsesinstitutioner, eller om de forholder sig til hvilke udfordringer netop deres skole står over for.

Knap halvdelen af skolerne beskriver i handlingsplanerne udfordringerne generelt. Det kan for eksempel dreje sig om overvejelser om elever med sociale og personlige problemer, et lavt fagligt udgangspunkt eller problemer relateret til overgangen mellem grundforløb og hovedforløb, uden at der imidlertid redegøres for om skolen har særlige udfordringer i den forbindelse.

En del af skolerne beskriver i modsætning hertil deres udfordringer mere specifikt enten på baggrund af egne erfaringer og vurderinger om skolens særlige forudsætninger eller på baggrund af opgørelser over skolens elevsammensætning, frafaldsmønstre og frafaldsårsager.

Det er vigtigt at skolerne i beskrivelsen af deres særlige udfordringer finder en balance mellem beskrivelse af generelle og specifikke problemstillinger. Det kan være af betydning for skolerne selv at identificere og beskrive de generelle udfordringer, men samtidig må den enkelte skole tage stilling til hvilke udfordringer der gør sig særligt gældende i det konkrete tilfælde, hvis det skal danne udgangspunkt for en målretning af redskaber og metoder. I den forbindelse er det vigtigt at understrege at god praksis for indsatsen mod frafald vil være forskellig fra skole til skole, afhængigt af netop de særlige udfordringer som den enkelte skole står over for.

Der kan som nedenfor identificeres forskellige niveauer i skolernes beskrivelse af deres særlige udfordringer.

Overordnede forudsætninger og karakteristika

Det kan være hensigtsmæssigt at skolerne i handlingsplanerne beskriver overordnede forudsætninger og karakteristika ved skolen, fx betydning af geografisk placering, uddannelsesudbud på skolen eller elevsammensætning, da disse forudsætninger kan være afgørende for hvilke målsætninger for nedbringelse af frafaldet der vil være realistiske for den enkelte skole.

En gruppe skoler tager i handlingsplanen stilling til deres overordnede forudsætninger. Fx forholder en række skoler sig til uddannelsesniveaulet inden for det uddannelsesområde som de pågældende skoler udbyder uddannelse i. Andre skoler nævner at tætheden af uddannelsesinstitutioner i området ifølge deres opfattelse også kan have en betydning for frafaldet. Noget tyder imidlertid på at betydningen ikke er entydig. Fx beskriver en skole der ligger tæt ved andre uddannelsesinstitutioner, at det store uddannelsesudbud kan medføre at eleverne muligvis kan føle sig fristet til at skifte uddannelse når kravene presser sig på det ene sted. En anden skole der ligger langt fra andre uddannelser, påpeger i modsætning hertil at manglen på uddannelsessteder i området giver problemer med umotiverede elever der har valgt uddannelsen mere på grund af dens geografiske placering end på grund af uddannelsesmæssig motivation.

Særlige udfordringer i forbindelse med skolens frafaldsmønstre – UNI-C-tal

Endnu vigtigere end en beskrivelse af overordnede forudsætninger er det dog at skolerne analyserer deres frafald set i relation til forskellige elevgrupper, uddannelsesretninger og frafaldstidspunkt i uddannelsen, da en forudsætning for prioriteringen af metoder til at nedbringe frafaldet er en forståelse af hvilke elever der er særligt frafaldstruede og på hvilket tidspunkt i uddannelsen. I Undervisningsministeriets idekatalog findes en række bud på hvordan skolerne ved brug af frafaldsdata fra UNI-C kan kortlægge elevernes frafald.

Gennemgangen af handlingsplanerne viser at en række skoler anvender de statistiske oversigter til at analysere deres frafaldsmønstre. En række skoler redegør for frafald i forhold til særlige grupper af elever, fx elever med anden etnisk herkomst end dansk, særligt unge elever eller elever af et bestemt køn. En række skoler redegør for frafald i forhold til de forskellige uddannelsesretninger som skolen tilbyder. Desuden ser flere skoler på hvornår i uddannelsesforløbet eleverne typisk falder fra.

Fleere skoler kunne i højere grad end det er tilfældet, anvende tilgængeligt data om frafald. Kun godt halvdelen af skolerne har anvendt sådanne frafaldsdata og i meget varieret omfang.

Betydningen af at undersøge frafaldsmønstre understreges af eksempler i handlingsplanerne som beskriver at det har været overraskende for en række skoler at få overblik over hvordan deres frafaldsmønstre faktisk ser ud da det ikke altid harmonerer med de gængse opfattelser af hvilke elever der typisk er frafaldstruede. Skolens frafaldsmønstre kan fx adskille sig fra det typiske billede hvis skolen allerede har taget en række tiltag over for specifikke målgrupper.

I forbindelse med undersøgelser af forskellige elevgruppers frafald er det imidlertid vigtigt at statistiske tabeller understøttes af bemærkninger der vil fordrer refleksion over tallenes betydning. Her er det væsentligt at skabelonen lægger op til den type refleksion som det er ønskeligt at skolerne foretager i forbindelse med udarbejdelse af handlingsplanerne. Skabelonen kan understøtte dette ved konkrete spørgsmål om frafaldets fordeling og udvikling.

Eksempel på god praksis # 2

En kombinationsskole har inddelt analysen af skolens særlige udfordringer i følgende overskrifter:

- *Uddannelsesprofil for kommunen.*
- *Hvornår falder eleverne fra på grundforløbet?*
- *Hvornår falder eleverne fra på hovedforløbet?*
- *Hvem falder fra – køn, alder, etnisk herkomst?*
- *Hvilke uddannelser har det største frafald?*
- *Falder eleverne fra på samme tidspunkt som året før?*
- *Er der forskel på frafald for elever, der starter i de forskellige kvartaler?*

Under overskrifterne præsenteres statistiske oversigter over frafald som under hvert punkt underbygges af konkluderende bemærkninger om tallenes betydning, og der fremhæves væsentlige pointer.

Skolen sammenfatter på baggrund af analysen de særlige udfordringer som i nogen grad er i modsætning til skolens umiddelbare forventninger:

- *Skolen er beliggende i den del af landet der har det laveste uddannelsesniveau og den største andel unge der ikke får en kompetencegivende uddannelse*
- *Der er en særlig høj afbrudsfrekvens for elever på over 18 år (...)*
- *Der er derimod ikke et særligt stort afbrudsproblem for de helt unge (-17 år), tværtimod (...)*
- *Der er heller ikke en stor kønsspecifik forskel og der er slet ikke et generelt drengeproblem (...)*
- *Der er heller ikke en større afbrudsfrekvens for indvandrere*

Særlige udfordringer i form af identificerede frafaldsårsager – skolernes egne undersøgelser

Foruden de statistiske opgørelser af frafald kan skolerne gennem en afdækning af bagvedliggende frafaldsårsager hente viden der kan understøtte skolernes prioritering af metoder. Afdækningen kan fx bestå i at systematisere indsamling af information fra samtaler med elever der afbryder uddannelsen. På den måde kan skolerne afdække de hyppigste frafaldsårsager og sætte ind over for dem.

Desuden kan skolerne gennem undersøgelser af elevernes trivsel mv. afdække hvad der er afgørende for om eleverne har lyst til at fortsætte på uddannelsen. Her kan skolerne få et billede af om der er nogle områder på skolen som eleverne i særdeleshed synes fungerer utilfredsstillende, og som skolen har mulighed for at forbedre.

En række skoler anvender egne undersøgelser af frafaldsårsager eller elevtrivsel til at kortlægge deres særlige frafaldsudfordringer i handlingsplanerne, men kun en mindre gruppe skoler har anvendt denne tilgang systematisk.

Analysen af handlingsplanerne giver således indtryk af at der blandt lærere og skoleledere på de forskellige skoler findes en stor mængde erfaret viden vedrørende årsager til elevers frafald og forhold der er centrale for at fastholde elever i uddannelserne. Handlingsplanerne tyder imidlertid også på at en række skoler mangler at systematisere denne viden om frafaldsårsager, og at manglen på systematiseret viden i sig selv udgør en udfordring. Det undersøgte materiale har eksempler på skoler der har angivet indhentning af viden om frafald som et indsatsområde for skolen. Andre skoler påpeger at de savner redskaber til at identificere frafaldstruede elever.

Eksempel på god praksis # 3

En kombinationsskole har opgjort de hyppigste frafaldsårsager således:

- *Elevs frafald på baggrund af fravær (51 ud af 163)*
- *Elevs frafald på baggrund af afbrudt uddannelse eller ukendt årsag (43 ud af 163)*
- *Elevs frafald på baggrund af lønarbejde (29 ud af 163)*
- *Elevs frafald på baggrund af faglige problemer (24 ud af 163)*

Skolen anvender denne viden til at målrette sin indsats og har som et indsatsområde angivet en styrkelse af en tidlig indsats fra uddannelsesvejledere ved fravær. Det beskrives således i handlingsplanen:

Elevs ikke godkendte fravær er den hyppigste indikator på, at eleven vil få problemer med sit uddannelsesforløb.(...)

Skolens fraværspolitik og -procedurer omlægges således at en uddannelsesvejleder opsøger den enkelte elev efter få dage med ikke godkendt fravær med henblik på at nå ind til baggrunden for fraværet og rådgive eleven ud fra denne situation. Tidligere ekspederede skolen skriftlige advarsler til eleven på dette tidspunkt og først senere blev fraværet fulgt op med personlig samtale. Oftest på et for sent tidspunkt.

Eksempel på god praksis # 4

En teknisk skole har analyseret årsager til elevfrafald gennem de seneste 2½ år med en mere findelt inddeling i frafaldsårsager. Det fremgår dog ikke tydeligt af handlingsplanen hvilke årsager der er de hyppigste, men skolen reflekterer over hvilke årsager skolen kan gøre noget ved og i så fald hvad. De primære frafaldsårsager på baggrund af analysen er at den pågældende elev:

- *Er uafklaret i forhold til uddannelsesvalg*
- *Er skoletræt og derfor dårligt motiveret for læring*
- *Har utilstrækkelige almene faglige kompetencer*
- *Har utilstrækkelige sociale og personlige kompetencer*
- *Mangler opbakning fra forældre*
- *Har økonomiske problemer*
- *Har misbrugsproblemer*
- *Har kulturelle eller sociale problemer.*

Generelt for skolernes beskrivelse af de generelle og specifikke udfordringer gælder at der ikke altid gøres rede for hvordan skolerne har identificeret udfordringerne. Det står således ikke altid klart om der er tale om henvisninger til landsdækkende undersøgelser, egne undersøgelser, egen erfaringsopsamling blandt videnpersoner på skolen eller enkeltiagttagelser. Skabelonen for handlingsplanerne kunne med fordel i højere grad fordr en angivelse af, hvordan de forskellige udfordringer er identificeret.

4 Opstilling af målsætning og præsentation af skolens resultater

Som det fremgår af bekendtgørelsen skal handlingsplanerne for øget gennemførelse indeholde skolernes målsætning for nedbringelse af frafald og desuden rapporter om skolens resultater det foregående år. Dette kapitel vil afdække hvordan skolerne opstiller mål og resultater for indsatsen og vil give forslag til god praksis.

4.1 Retningslinjer i skabelonen

I anden del af Undervisningsministeriets skabelon for udarbejdelse af handlingsplaner bliver skolerne bedt om at angive skolernes frafaldstal og måltal ved at beskrive følgende:

- Udgangspunkt, resultat for skoleåret 2006/07 og måltal for skoleåret 2007/08
- Skolens eventuelle kommentarer til opgørelsen.

Skabelonen indeholder en tabel hvori skolerne kan angive deres frafaldsprocent for det foregående år, 2006/07, og måltal for det kommende år, 2007/08. Skolerne kan desuden valgfrit angive måltal for 2008/09. Skolerne skal angive disse tal for de forskellige hoveddele af uddannelsen (fx grundforløb, hovedforløb, faglært landmand, SOSU-hjælper og SOSU-assistent). Af skabelonen fremgår det at skolerne skal hente frafaldsdata fra UNI-C's database. SOSU-skolerne har som tidligere nævnt ikke haft adgang til de samme frafaldsdata som de øvrige erhvervsskoler ved udarbejdelsen af denne første generation af handlingsplaner.

Undervisningsministeriets idekatalog uddyber ikke hvordan måltal og frafaldstal skal angives eller kommenteres, ud over den inspiration til frafaldsanalyse som er nævnt i kapitel 3.1.

4.2 At sætte mål for at nedbringe frafaldet

Det er et helt centralt element i handlingsplanerne at skolerne opstiller kvantitative mål for deres indsats for at nedbringe frafaldet. Derfor vil der i dette afsnit blive fremlagt en række overvejelser over hvordan det er muligt at opstille mål for skolernes indsats som er relevante både i skolernes og Undervisningsministeriets vurdering af målsætningerne. Det er dog ikke muligt at komme med en entydig opskrift på hvordan skolerne skal udforme deres målsætning da dette i høj grad beror på Undervisningsministeriets forventninger og krav.

Den kvantitative målsætning kan bidrage til at konkretisere og målrette skolernes arbejde og giver desuden skolerne mulighed for over en periode at opgøre deres indsats og kontrollere i hvilken grad de har nået deres mål. Målsætningen er med til at sætte fokus på vigtigheden af indsatsen på skolerne og forpligter skolerne til at afsætte ressourcer til indsatsen. Som det ofte siges: det der bliver målt, bliver gjort. Samtidig kan det være vanskeligt at opstille kvantitative mål som er tilstrækkeligt ambitiøse uden at være urealistiske.

Der ses kun en begrænset variation i skolernes måde at udfylde planen på med hensyn til dette punkt, hvilket kan skyldes at skabelonens skema er meget klart, mens der er en stor variation i størrelsen af de frafaldstal og måltal skolerne angiver. Det ligger dog uden for dette notats formål og EVA's opdrag at vurdere hvilke målsætninger der er tilstrækkeligt ambitiøse og realistiske.

Skabelonen lægger op til at skolerne skal angive den frafaldsprocent de forventer for det kommende år. Sammenholdt med skolernes frafaldsprocent for det foregående år fremkommer implicit et mål for hvor mange procentpoint frafaldet skal nedsættes i form af forskellen mellem de to tal. En anden mulig måde at angive måltal på er som procentvis ændring af skolens frafaldstal. Opgørelsen af målsætning som procentvis ændring frem for næste års forventede frafaldsprocent kan være fordelagtig, da den førstnævnte måde giver et bedre grundlag for at sammenligne ambitionsniveauer for skoler med henholdsvis stort og lille frafald. En målsætning om at reducere frafaldet med 25 pct. vil fx betyde et større fald i frafaldsprocenten målt i procentpoint for en skole med en høj frafaldsprocent end for en skole med en lav frafaldsprocent.

Foruden den kvantitative målsætning som er et krav i skabelonen, kan det ofte give en god fokusering i handlingsplanerne hvis skolerne også opstiller kvalitative mål for deres indsats. Kvalitative målsætninger kan udtrykke skolens hensigter og på den måde være med til at nuancere den kvantitative målsætning. En del skoler opstiller mere eller mindre eksplicit kvalitative mål for deres indsats under afsnittet om gennemførelses- og frafaldsstrategi i handlingsplanens første del. Skabelonen kan muligvis udvikles således at skolerne i endnu højere grad inspireres til at angive kvalitative målsætninger som supplement til den kvantitative. Det kunne således overvejes i skabelonen at knytte den kvantitative målsætning tættere til beskrivelsen af skolens gennemførelses- og frafaldsstrategi.

Det kan desuden overvejes om det ville være hensigtsmæssigt i højere grad at bede skolerne om at opstille specifikke målsætninger for de elevgrupper som har et identificeret særligt frafaldsproblem. Dette kan enten ske med en kvantitativ eller en kvalitativ målsætning.

Ambitiøse og realistiske mål

Det er vigtigt for indsatsen at skolernes mål er ambitiøse. Det er de nødt til at være i betragtning af det ambitiøse overordnede mål for indsatsen, nemlig at 95 pct. af en ungdomsårgang skal have en ungdomsuddannelse i 2015. Desuden er det ofte ambitiøse mål der virkelig skaber forandring. Samtidig er det væsentligt at der skabes en balance mellem ambitiøse og realistiske mål. Ambitiøse men alt for urealistiske målsætninger kan virke demotiverende på skolerne ved næste års opgørelse af graden af målopnåelse hvis målene ikke er nået i den ønskede grad. Hvis der er begrænset chance for at nå målet, kan det desuden virke nyttesløst overhovedet at forsøge.

I den forbindelse må der tages højde for at der er stor forskel på hvad der udgør et ambitiøst og realistisk mål for forskellige skoler. Her har skolernes forudsætninger og udgangspunkt stor betydning. Der kan desuden være forskel på i hvilken grad skolerne har adgang til midler og kompetencer gennem deltagelse i forskellige udviklingssamarbejder mv.

Skolernes forskellige forudsætninger har betydning for hvor stort deres potentiale for at nedbringe frafaldet er. Nogle skoler kan ligge i et geografisk område hvor elevgrundlaget udgøres af en gruppe med svære betingelser eller i en region eller kommune med et generelt lavt uddannelsesniveau. Der må desuden tages højde for hvilke uddannelsesretninger skolerne udbyder da nogle uddannelsesretninger kan være karakteriseret ved et generelt større frafald. Andre forhold kan ligeledes være relevante.

Dertil kommer en meget stor forskel på skolernes frafaldsniveau i udgangspunktet, hvilket også kan have betydning for skolens potentiale for frafaldsnedbringelse. Det ses således at der er forskel på frafaldsomfanget på forskellige typer af erhvervsuddannelser hvor landbrugsskolerne typisk har et meget lavt frafald, mens frafaldet på tekniske skoler og SOSU-skoler typisk er højere. Inden for den enkelte skoletype er der imidlertid også stor spredning. Inden for gruppen af tekniske skoler spænder frafaldsprocenterne fx fra 0¹ til 35 pct.

Som udgangspunkt kan det formodes at skoler med et meget højt frafald har et væsentligt større potentiale for at nedbringe frafaldet end skoler med et meget lavt frafald. Men potentialet vil dog også afhænge af i hvor høj grad skolerne allerede har gennemført virkningsfulde tiltag og allerede har gennemført de mest oplagte indsatser for at nedbringe frafaldet. Skoler som endnu ikke

¹ Det skal dog siges at skolen med 0 pct. frafald er en meget lille skole.

har sat særlige initiativer i gang for at mindske frafaldet, kan have et større potentiale end skoler der allerede har gjort meget.

En måde hvorpå der kan dannes et billede af i hvilken grad en skole allerede har gennemført virkningsfulde indsatser, kan være ved at se på skolens frafaldsudvikling længere end blot et enkelt år tilbage i tiden i det omfang det er muligt at hente tilgængelige data. Dette lægger skabelonen ikke op til på nuværende tidspunkt.

Skolerne bliver i skabelonen kun bedt om at opstille måltal for det kommende år, 2007/08, og kan frivilligt opstille måltal for 2008/09. Det kan overvejes om det vil være hensigtsmæssigt at skolerne i højere grad opfordres til at angive målsætninger eller overvejelser over skolens målsætning i et længere tidsperspektiv, fx tre år frem eller mere. For det første kan det være med til at kvalificere vurderingen af hvad der er realistisk og nødvendigt at opnå det første år i forhold til de kommende år. For det andet kan de forskellige tiltag der igangsættes, kræve en vis indkøringstid før effekterne viser sig. De lærere og andre personer der skal stå for den praktiske udfoldelse af tiltagene, har brug for tid til at få nye tiltag til at fungere optimalt. Desuden kan det tage noget tid før opmærksomheden omkring indsatsen spredes i skoleorganisationen.

Endelig kan nogle skoler være i en situation hvor deres forudsætninger ser ud til at ændre sig fremover, fx hvis de starter nye uddannelsesretninger eller strukturen for uddannelsen ændrer sig. Dette problem er meget tydeligt for landbrugsskolerne, hvor en kommende ændring af uddannelsen måske kan medføre et øget frafald på grund af en ændret elevgruppe og en anden skolestruktur. I sådanne situationer kan det ambitiøse mål for landbrugsskolerne være at forberede en forebyggende, systematisk indsats mod frafald i den nye uddannelse som imidlertid stadig kan risikere at give et større frafaldstal end det nuværende. Dette beskriver mange af landbrugsskolerne i deres handlingsplaner. I handlingsplanerne er der dog også eksempler på andre typer af skoler der af forskellige årsager forventer et stigende frafald det kommende år hvorfor skolens målsætning på lidt længere sigt er meget relevant.

Eksempel på god praksis # 5

En SOSU-skole har valgt at vise skolens udvikling i frafaldstal tilbage til 2005 for at begrunde forskellige ambitionsniveauer for forskellige uddannelsesretninger. Skolen forklarer det således:

Vi har valgt at medtage 2005 og 2006 i tabellen, eftersom vores skøn for fremtiden sker på baggrund af fortiden, fx er frafaldet for social- og sundhedsassistentelever meget lavt i 2007 i forhold til de to foregående år, og det indgår selvfølgelig i vores overvejelser når vi skal sætte måltal for 2008 og 2009.

<i>Frafaldsprocent</i>	<i>2005</i>	<i>2006</i>	<i>2007</i>	<i>2008</i>	<i>2009</i>
<i>SOSU/PGU GF</i>	<i>12,3 %</i>	<i>28,4 %</i>	<i>28,1 %</i>	<i>25 %</i>	<i>20 %</i>
<i>SOSU-hjælper</i>	<i>34,9 %</i>	<i>34,3 %</i>	<i>33,7 %</i>	<i>30 %</i>	<i>28 %</i>
<i>SOSU-assistent</i>	<i>45,5 %</i>	<i>36,3 %</i>	<i>27,2 %</i>	<i>25 %</i>	<i>22 %</i>

(Det skal bemærkes at SOSU-skolerne på grund af manglende data fra UNI-C i modsætning til de øvrige skoler har kunnet anvende egne frafaldstal)

Begrundelse for fastsættelse af måltal

I skabelonen kan skolerne frivilligt kommentere deres måltal, og som følge heraf udfylder omkring 20 skoler ikke dette afsnit i handlingsplanen. Størstedelen af de skoler der kommenterer måltal, gør det med bemærkninger om hvordan frafaldstal og måltal opgøres rent teknisk, fx hvis der ikke er overensstemmende mellem skolens egne opgørelser og de centrale opgørelser. Stort set ingen skoler beskriver hvilke mellemregninger skolen har gjort for at nå frem til målsætningen, og dette er derfor ikke gennemskueligt i handlingsplanerne.

At skolerne ikke begrunder deres måltal kan skyldes at skabelonen ikke eksplicit lægger vægt på dette. Det kan overvejes om skabelonen fremover skal vægte en begrundelse med hensyntagen til at arbejdsbyrden i den forbindelse er rimelig. Skolerne vil i høj grad kunne anvende de overvejelser de allerede har gjort i handlingsplanens første del om deres udgangspunkt og forudsætning. *Handlingsplaner for øget gennemførelse på erhvervsuddannelserne*

ger. Desuden kan skolerne lægge andre forhold til grund for målet. En skole beskriver fx at målet er fastsat ud fra den forudsætning at skolen ikke ønsker at ligge over landsgennemsnittet med hensyn til frafald, og at målet derfor er en frafaldsprocent svarende til gennemsnittet.

En begrundelse for en given fastsættelse af måltal kan understøtte at målsætningen bliver realistisk. Desuden vil det lette vurderingen af målsætningerne for Undervisningsministeriet og andre modtagerne af handlingsplanerne.

4.3 Afrapportering af resultater fra foregående år

Det er et krav til handlingsplanerne at skolerne afrapporterer deres resultater for indsatsen for øget gennemførelse for det foregående år.

UNI-C's data for frafald giver som udgangspunkt skolerne adgang til standardiserede og relativt nye data for frafald. I forhold til sammenligneligheden af handlingsplanerne som kan være central for Undervisningsministeriet, er det væsentligt at skabelonen giver klare retningslinjer i for hvilke tal der skal tages udgangspunkt i.

Opgørelsen af frafaldsprocent er naturligvis nødvendig for at skolerne kan fastlægge deres måltal, og har været anvendt sådan i den første generation af handlingsplaner. I de kommende handlingsplaner bliver opgørelsen af skolens frafald også væsentlig med henblik på at vurdere målopnåelse og virkning af de tiltag skolen har gennemført. Der skal naturligvis være en klar sammenhæng fra det ene års handlingsplan til det næste.

Handlingsplanerne er en del af skolens kvalitetsarbejde, og i den forbindelse kan det være nyttigt at se på handlingsplanerne i forhold til den logik som ligger i kvalitetscirklen som mange skoler anvender i deres kvalitetsarbejde. Denne måde at se handlingsplanerne på kan sikre sammenhæng fra år til år.

Typisk proces for kvalitetsarbejde

Målsætning -> Gennemførelse -> Evaluering/Analyse -> Justering -> Målsætning

Handlingsplanerne har i dette første år i høj grad fokuseret på at opstille mål for skolernes indsats og beskrive hvordan skolerne vil søge at opnå disse mål. Herefter – og parallelt hermed – har skolerne arbejdet med at implementere de forskellige tiltag. Når skolerne næste år skal udarbejde nye handlingsplaner, vil det være hensigtsmæssigt at de indeholder en status og evaluering i forhold til de resultater der er opnået, og de metoder der er anvendt. På den baggrund kan indsatsen justeres.

Ud over at sammenligne resultatet for 2007/08 med måltal i dette års handlingsplan vil det fremover være relevant at skolerne beskæftiger sig med udviklingen i frafaldet og således sammenligner deres resultater over en årrække. Det er ikke kun interessant at se hvor tæt den pågældende skole er på at realisere sin målsætning, men også at betragte om skolen er inde i en generelt positiv udvikling i forhold til udgangspunktet. Hvis en skole har opstillet et meget ambitiøst måltal, kan den muligvis ligge langt fra målet, men stadig have haft en stor og anerkendelsesværdig fremgang med hensyn til at nedbringe uddannelsesfrafaldet. Skabelonen lægger op til at det er resultatet for det foregående år der skal angives. Fremover kan det overvejes at bede skolerne om at angive flere år.

Sammenligningen af frafaldstal og måltal bør fremover understøttes af refleksioner over hvad der kan forklare at målsætningen er nået eller ej. Her må skolerne forholde sig til hvordan de forskellige anvendte redskaber har fungeret, og hvor der er rum for eventuelle forbedringer. Disse overvejelser er væsentlige uanset om målsætningen er nået eller ej da de i langt de fleste tilfælde vil kunne føre til en optimering af de forskellige metoder.

Enkelte skoler beskriver allerede i dette års handlingsplan kriterier for hvordan de vil måle resultater af indsatsområder ud over blot at betragte frafaldstallet. Det kan fx ske gennem elevtrivselsundersøgelser eller lærerevalueringer.

Eksempel på god praksis # 6

En teknisk skole sætter følgende mål op for resultaterne af indsatsområdet "udvikling af grundforløbspakker":

- *Høj score på elevtilfredshedsundersøgelse, på holdanbringelse, på undervisningskvalitet og på kontaktlærerordning*
- *Frafaldsprocenten for de tre første undervisningsmåneder skal være mindre end for sammenlignelige hold fra august 2007*
- *Gennemførelsesprocenten på grundforløbspakker skal være højere end for sammenlignelige hold fra august 2007*
- *Positiv lærerevaluering af grundforløbspakker som fastholdelsestilgang.*

Målene for resultater kan i dette eksempel udvikles yderligere ved også at definere hvad en høj score består i, hvad der menes med sammenlignelige hold og hvad der forstås ved en positiv lærervurdering.

5 Prioritering af metoder og overvejelser om mål for effekten

Det fremgår af bekendtgørelsen at skolerne i handlingsplanerne for øget gennemførelse skal prioritere deres anvendelse af forskellige metoder. Desuden skal planerne rumme skolens mål for effekten af forskellige metoder. Dette kapitel vil kortlægge handlingsplanerne med hensyn til disse to aspekter. Der vil blive givet et overblik over variationen af indsatsområder og forslag til god praksis for beskrivelse af indsatsområder. Desuden vil der blive beskrevet en række udfordringer forbundet med at opstille mål for effekten, og handlingsplanernes interne sammenhæng vil blive vurderet.

5.1 Retningslinjer i skabelon

I den tredje og sidste del af Undervisningsministeriets skabelon for udarbejdelse af handlingsplaner opfordres skolerne til at udvælge og redegøre for to-syv indsatsområder som efter deres opfattelse har behov for særlige forbedringer. Indsatsområderne skal prioriteres efter hvilken effekt de forventes at have på nedbringelsen af frafald, og udvælges på baggrund af de udfordringer den pågældende skole har identificeret tidligere i handlingsplanen, begge dele med henblik på at opnå de målsætninger som skolen har fastlagt i handlingsplanen.

Både skabelonen og idekataloget har en forholdsvis udførlig beskrivelse af hvordan skolerne kan arbejde med dette punkt i handlingsplanen. I skabelonen fremgår at skolerne skal beskrive deres udvalgte indsatsområder med hensyn til fire aspekter:

- Beskrivelse af problemstillingen
- Målgrupper
- Initiativer/redskaber
- Effekt

Idekataloget giver bud på hvad der forstås med et indsatsområde og desuden forskellige eksempler på indsatsområder og redskaber. Idekataloget kommer ikke nærmere ind på hvordan den forventede effekt af forskellige metoder kan vurderes.

5.2 Skolernes prioritering af indsatsområder

Det viser sig både i idekataloget og ved gennemgangen af handlingsplanerne at der, som det kan forventes, er forskellige måder at definere henholdsvis indsatsområde og redskab, og at forskellen mellem de to begreber ikke altid er helt tydelig. Hvad der på en skole kan være et redskab under et indsatsområde, kan på en anden skole være et indsatsområde i sig selv. Fx er mentorordninger på flere skoler et indsatsområde i sig selv, mens det på andre skoler er et redskab under et indsatsområde, fx "nedsættelse af frafald for unge drenge under 17 år".

Det kan være vigtigt at overveje forskellen på indsatsområder og redskaber da dette kan skærpe handlingsplanernes beskrivelse af skolernes indsats. Indsatsområder må ses som et område eller problem som den enkelte skole ønsker at forandre i positiv retning. Redskaber er konkrete tiltag skolen vil gennemføre på det pågældende område for at løse problemet. Det giver således kun mening at vurdere et redskab i relation til et indsatsområde og de problemer der skal løses, hvorimod indsatsområder kan defineres før der tænkes i redskaber. Denne skelnen kunne med fordel fremgå tydeligere af idekataloget.

Skolerne opfordres til at opstille mellem to og syv indsatsområder. Mængden af indsatsområder i en handlingsplan bør afvejes i forhold til at indsatsområderne bør være udtryk for den enkelte skoles fokusering af særlige behov for en indsats, og der bør ikke være flere indsatsområder end at de kan sikres en god gennemførelse. Det hensigtsmæssige antal af indsatsområder afhænger naturligvis også af hvor brede indsatsområder der opstilles, og fx hvor mange redskaber de hver især dækker over.

Det er vigtigt at skolens indsatsområder bliver forankret i skoleorganisationen, og i den forbindelse kan det være hensigtsmæssigt at handlingsplanerne indeholder overvejelser over hvilke forudsætninger og understøttende aktiviteter der skal til for at indsatsen kan gennemføres succesfuldt. Det kan fx dreje sig om særligt ledelsesfokus, nye samarbejdsfora på skolen, tilførsel eller frigørelse af ressourcer eller andre forhold.

Endelig bør indsatsområderne – i lighed med målsætningerne – beskrives over en længere årrække end blot et år frem i tiden.

Typiske indsatsområder

Gennemgangen af handlingsplanerne viser at en række indsatsområder og redskaber går igen på mange skoler. Overordnet kan der skelnes mellem indsatsområder der vedrører en generel kvalitetsforbedring af skolen og undervisningen, og indsatsområder der i særlig grad vedrører frafaldsproblematikken. Blandt de indsatsområder der direkte vedrører frafaldsproblematikken, kan der skelnes mellem indsatser mod frafald på forskellige dele af uddannelsen og indsatser mod frafald blandt særlige elevgrupper. Endelig er der i en række handlingsplaner beskrevet indsatsområder vedrørende skolens videnindsamling, synliggørelse og samarbejde om frafaldsproblemer. I det følgende skitseres de hyppigste indsatsområder i handlingsplanerne.

Generel kvalitetsforbedring af skole og undervisning

Skolens og undervisningens generelle kvalitet vil naturligvis også have betydning for fastholdelsen af elever, og indsatsen for generel kvalitetsforbedring kan være en måde at inkludere den gruppe af elever der er socialt og bogligt velfungerende, men som også kan være frafaldstruet. En række skoler har udpeget initiativer der skal skabe generel kvalitetsforbedring, i handlingsplanerne identificeret som følgende indsatsområder:

- Højnelse af kvaliteten i undervisningen, fx ved hjælp af redskaber som efteruddannelse af lærere og tilegnelse af viden om forskellige læringsstile.
- Forbedring af skolens sociale miljø, ved hjælp af redskaber som fx fællesarrangementer og lignende.
- Forbedring af logistik og planlægning på skolen, ved hjælp af redskaber som fx nye procedurer for skemalægning og skemaændringer, nye procedurer for information om regler og andre vigtige informationer til eleverne.
- Forbedring af sammenhængen mellem skolen og øvrige aktører som de unge er i kontakt med før, under og efter uddannelsen, ved hjælp af redskaber som fx øget og formaliseret samarbejde med produktionsskoler, UU'er (Ungdommens Uddannelsesvejledning), og kommunernes jobcentre.

Frafald på forskellige dele af uddannelsen

En række af de mere frafaldsspecifikke initiativer retter sig mod en nedbringelse af frafaldet på forskellige dele af uddannelsen. Det kan både være vertikalt – med fokus på forskellige perioder i uddannelsen eller horisontalt – med fokus på forskellige uddannelsesretninger. Nogle af de hyppigste indsatsområder herunder er følgende:

- Frafall i den første periode af uddannelsen, ved hjælp af redskaber som fx bedre modtagelse af nye elever, herunder præsentationskurser, brobygning, samarbejde med UU-centre og folkeskoler samt vejledning ved studiestart.

- Frafald i overgangen mellem grundforløb og hovedforløb, ved hjælp af redskaber som fx analyse af antal og tidspunkt og hvilke elever der får praktikplads og uddannelsesaftale, kurser i opsøgning af praktikpladser og jobsøgning, øget kontakt til elever under karensperioden og øget vejledningsindsats i forbindelse med praktik.
- Frafald i praktikperioderne, ved hjælp af redskaber som fx elevbaserede praktiknetværk, besøg af skolens praktikkonsulent, opfølgning på indgåede uddannelsesaftaler inden prøvetidens udløb, samarbejde med virksomheder og praktiksteder, praktikmentorordning og opfølgning på stop i praktikken.

Eksempel på god praksis # 7

En SOSU-skole arbejder med fastholdelse af eleverne i praktikperioden gennem etablering af praktiknetværk. Indsatsområdet kaldes styrkelse af elevernes muligheder for at trække på resourcepersoner under praktikuddannelsen.

Eleverne skal kunne hente støtte og gode råd hos hinanden og hos skolens praktikkonsulent under praktikuddannelsen for at mindske frafaldet i praktikperioderne. Kontaktlærere danner netværket. Målet er at alle hold har elevnetværk som også fungerer i praktikken, og at praktikkonsulenten er telefonisk tilgængelig for elever med problemer og kommer på besøg i praktikken når der er brug for det. (...)

Elevnetværkene skal forhindre at elever i praktikken føler sig helt alene. Eleverne kan have brug for at tale med andre om deres oplevelser, de kan have brug for støtte hvis der opstår mindre problemer på arbejdspladsen.

Særlige elevgrupper – elever med særlige forudsætninger

Størstedelen af skolerne har initiativer for gruppen af elever med særlige forudsætninger i vid forstand. Enkelte skoler har indsatsområder vedrørende en bestemt og statistisk defineret gruppe elever som skolen har identificeret et højt frafald for. Eksempler fra handlingsplanerne er elever med anden etnisk baggrund, kvindelige elever i løbet af de første seks måneder af grundforløbet og elever på uddannelsesretningen Håndværk & Teknik. Mange skoler beskriver imidlertid blot målgruppen som værende elever med særlige forudsætninger. Indsatsområderne falder hyppigst inden for følgende områder:

- Fastholdelse af elever med særlige forudsætninger og behov for ekstra støtte, ved hjælp af redskaber som fx mentorordninger (lærer-elev og elev-elev), psykologbistand, lektiecafe, grundforløb tilpasset elever med særlige forudsætninger, praksisnære grundforløb og nye grundforløbspakker, forældrekontakt, udvikling af lærernes relationskompetencer, kompetenceudvikling af kontaktlærere og uddannelse af øvrige resourcepersoner.
- Mindskelse af fraværsproblemer ved hjælp af redskaber som fx en tidlig personlig opfølgning og vejledning ved fravær og ansættelse af en fastholdelseskoordinator.
- Hjælp til uafklarede elever ved hjælp af redskaber til afklaring som fx visitering og kompetencevurdering, indslusningssamtaler, kompetencetests, øget opsøgende vejledning og vejledning på et tidligere tidspunkt i uddannelsen.

Eksempel på god praksis # 8

En teknisk skole har skabt en struktur for grundforløbet hvor elever med forskellige behov har forskellige forløb og muligheder. Særlige støtteordninger for bogligt og/eller socialt svage elever er samlet under et tiltag som skolen kalder pyramiden. Grundforløbet starter med et kompetenceafklarende forløb på to uger. Herefter opdeles eleverne i tre kategorier: normalt fungerende unge (ca. 70 pct.), de bogligt og/eller socialt svage unge (ca. 20 pct.), de bogligt og socialt stærke unge (ca. 10 pct.). Herefter starter de to første elevgrupper på et "ordinært grundforløb" hvor de bogligt og/eller socialt svage unge løbende indgår i pyramidens tilbud. De bogligt og socialt stærke unge starter i eliteklasser der kan gennemføre uddannelsen hurtigt. Initiativet beskrives således i handlingsplanen:

Pyramideinitiativet giver rummelighed, mulighed for længere varighed, mentorordninger, fleksibel tilrettelæggelse, socialpædagogiske initiativer mv. (...) For at løse (skolens frafalds-) problemstillinger har skolen igangsat Pyramideinitiativet som organisatorisk refererer til uddannelseschefen. I januar 2007 blev der ansat en elevcoach og efterfølgende er en yderligere ansat i efteråret 2007 i pyramiden. Derudover er følgende ressourcepersoner tilknyttet: bedsteforældre, mentorer, psykologer, ung til ung-mentorer, misbrugskonsulent. Pyramiden tilbyder en række støttmuligheder som læsehjælp, specialpædagogisk støtte, supplerende undervisning i dansk og matematik, studiecafe, samarbejde med produktionsskoler.

Indhentning og udbredelse af viden om frafald samt samarbejde om frafald

En række skoler har som indsatsområde sat fokus på at øge viden om skolens frafald samt at udbrede og synliggøre frafaldsproblematikken blandt skolens medarbejdere. Omkring en femtedel af skolerne har indsatsområder som de følgende:

- Viden om frafald vedrørende hvem der falder fra og hvornår, men navnlig årsager til frafald. Indhentning af en sådan viden kan ske fx gennem samtaler og systematisk opgørelse af frafaldsårsager når elever afbryder uddannelsen, indhentning af viden fra eventuelle eksterne undersøgelser, bedre adgang til og synlighed af frafaldsstatistik blandt skolens medarbejdere, fokus på elevers gennemførelse i elevtilfredshedsundersøgelser.
- Udbredt fokus på elevers gennemførelse henholdsvis afbrydelse af uddannelsen og medansvar og samarbejde omkring indsatsen blandt skolens medarbejdere. Fx gennem nedsættelse af arbejdsudvalg bestående af de medarbejdere der har særlige funktioner i forbindelse med at nedsætte frafaldet, udarbejdelse af informations- og inspirationsmateriale til skolens intranet og foldere til skolens medarbejdere, diskussion af temaet ved lærermøder, projektføløb, belønning til klasser med lavt frafald og desuden frafaldsmål indeholdt i resultatlønskontrakter.

Eksempel på god praksis # 9

En handelsskole har som indsatsområde at arbejde med en højere grad af bevidsthed blandt lærerne, studievejlederne og skolens administration for at styrke en fastholdelse af emnet. Skolen beskriver det således:

Målsætningen er at få 100 pct. ejerskab til arbejdet med at fastholde eleverne gennem indflydelse på skolens arbejde hermed og gennem holdningsbearbejdelse. (...) I pædagogisk uge arbejder lærerne med projektet "den ideelle skole" i forhold til fastholdelse. Eleverne inddrages ved at udarbejde projekt "den gode skole", hvor uddannelseschefen er med til fremlæggelse i klasserne. I projektet arbejdes med skolens indretning, fagpakker, undervisningstilrettelæggelse, individualisering, praksisnær undervisning mv. Skolens ledergruppe tager initiativ til at nytænke rutinerne internt i forhold til samarbejdet mellem lærere, team, studievejledning, uddannelseschef og administration, specielt hvad angår fastholdelse.

Endelig er der enkelte skoler der har indsatsområder der omhandler tiltrækning af elever til skolen gennem en forbedring af skolens image. Målet er i disse tilfælde at tiltrække en bredere kreds af elever til uddannelsen hvilket kan bidrage til totalt set at øge mængden af unge der gennemfører

en ungdomsuddannelse. En bredere elevkreds på den enkelte skole kan dog medføre en større mængde elever med særlige forudsætninger hvilket kan have en negativ betydning for den enkelte skoles frafaldsprocent.

Handlingskonkretisering

Skolernes beskrivelse af redskaber under et indsatsområde bør danne udgangspunkt for skolens handling. Det er således nødvendigt at beskrivelsen af redskaber er forholdsvis konkret og handlingsorienteret. De fleste skoler angiver hvilke redskaber de vil anvende under forskellige indsatsområder, men der er meget stor forskel på hvor udførligt redskaberne beskrives, og en stor del af handlingsplanerne er mindre konkrete på dette punkt. Det er fx mindre konkret at beskrive et redskab som "at sætte fokus på den enkelte elevs succes", mens et konkret redskab kan være "at sætte fokus på den enkelte elevs succes ved at teste elevens realkompetencer og tilbyde eventuel ekstra undervisning for at modvirke at eleven kommer bagud fra starten, eller at læreren forventer at eleven har et højere fagligt niveau end tilfældet er". På baggrund af god praksis i handlingsplanerne kan der peges på følgende spørgsmål der kan bidrage til at gøre handlingsplanerne mere handlingsorienterede:

- *Hvem er målgruppen for redskabet?* De fleste skoler besvarer dette spørgsmål for det overordnede indsatsområde, men det kan også være relevant at besvare for det enkelte redskab. I langt de fleste handlingsplaner beskrives målgruppen alle elever på skolen. Indsatsen kan blive mere konkret hvis målgruppen for et redskab indsnævres – men selvfølgelig er der initiativer som har en bredere målgruppe. Når målgruppen skal defineres, kan der spørges hvilken gruppe elever det pågældende redskab særligt har til formål at nedbringe frafaldet blandt.
- *Hvem har ansvar for at gennemføre indsatsen – hvem er involverede i redskabet?* Kun få skoler angiver i deres handlingsplaner hvilke medarbejdere der har ansvaret for en given indsats. Det kan være væsentligt at have en klar placering af ansvar for organiseringen af redskaberne for at sikre at initiativerne drives frem.
- *Hvornår sættes forskellige redskaber i gang, og hvornår skal de afsluttes?* Kun få skoler fremlægger en tidsplan for initiativer i deres handlingsplan. En tidsplan vil gøre det muligt for skolerne senere at følge om de er nået langt nok med gennemførelsen af initiativerne.
- *Hvilke ressourcer er der sat af til de enkelte redskaber?* Kun ganske få skoler angiver hvor mange ressourcer de forestiller sig at anvende. Det kan imidlertid være væsentligt i forhold til at vælge initiativer der er effektfulde men også omkostningseffektive. Desuden kan det være en fordel allerede fra begyndelsen at have et billede af hvilket ressourcemæssigt omfang de forskellige initiativer forventes at have.

Eksempel på god praksis # 10

En kombinationsskole specificerer forventet ressourceanvendelse for forskellige initiativer således:

Tidligere indsats fra uddannelsesvejledere ved fravær: Der er afsat ekstra vejlederressourcer på 480 timer i 2008 til denne opgave.

Voksenmentorordning: Skolen betaler selv for uddannelsen af egne mentorer, og der er afsat 450 timer til voksenmentorordningen i 2008.

Sikring af elevers adgang til social og psykologisk rådgivning: I 2008 er der afsat 120.000 kr. til rådgivningen.

5.3 Opstilling af mål for effekten af anvendte metoder

I skabelonen bedes skolerne om at opgive mål for effekten af forskellige metoder. Effekten skal opgøres som den forventede procentvise nedbringelse af frafald i forhold til den målgruppe indsatsen retter sig mod. Skolerne opfordres desuden til at uddybe mål for effekten hvis de skønner det nødvendigt. Skolernes overvejelser om effekten af de anvendte metoder skal bidrage til deres

prioritering af de metoder og initiativer der vil have størst virkning i forhold til de problemer og udfordringer skolen har identificeret.

Omkring to tredjedele af skolerne opgør for hvert indsatsområde den forventede effekt på frafaldet enten i procenttal eller i antal elever. En mindre del af skolerne reflekterer derudover eller i stedet i form af skriftlige overvejelser over den forventede effekt af en indsats. En række skoler har ikke angivet den forventede effekt eller har blot angivet at de forventer at indsatsområdet bidrager til at skolen kan nå sin overordnede målsætning. En række skoler bemærker i den forbindelse at de ikke finder det muligt at opgøre den forventede effekt af de enkelte indsatser.

Gennemgangen af handlingsplanerne tyder på at angivelsen af forventet effekt for de forskellige indsatsområder har været en af de vanskeligste opgaver i forbindelse med udarbejdelse af handlingsplanerne.

Materialet tyder på at skolerne har haft et meget spinkelt grundlag for at give en realistisk vurdering af effekten. Således beskriver kun en mindre del af skolerne hvad de lægger til grund for deres vurdering af forventet effekt. Det er spørgsmålet om skolerne, allerede når de sætter initiativerne i gang, har nogle indikationer på om en given metode har en effekt, fx gennem erfaringer fra andre skoler, undersøgelser og analyser, tilbagemeldinger fra elever og lærere mm. Sådanne eventuelle erfaringer er relevante og må trækkes frem i handlingsplanen i det omfang det er muligt.

En anden udfordring skolerne tydeligvis står over for når de skal vurdere den forventede effekt af en metode, er at det kan være vanskeligt at isolere effekten af forskellige metoder. Hvor meget betyder den enkelte metode når flere metoder anvendes på samme målgruppe, eller når der er flere målgrupper for samme metode? En række andre faktorer med indvirkning på frafaldsanden kan desuden ændre sig i samme periode som skolen gennemfører et initiativ mod frafald, fx kan skolens nye elevgrupper vise sig at være svagere eller stærkere end de elever skolen havde det foregående år. En grundlæggende udfordring i forbindelse med vurdering af effekt er i den sammenhæng at det kan være vanskeligt at definere klare årsags-virkningsforhold. Samlet betyder det at skolernes angivelser af forventet effekt i procenttal kan være vanskelige at anvende, og der kan stilles spørgsmålstejn ved hvor nyttige effekttallene er for skolerne. Imidlertid kan der være forskellige årsager til at det fortsat opfattes som hensigtsmæssigt at skolerne angiver et procentvist effekttal.

Det er naturligvis vigtigt at overveje om et givet initiativ vil have en effekt, inden der anvendes ressourcer på metoden. Forventet effekt kan imidlertid opgøres på andre måder. Det centrale er at skolerne reflekterer over årsag-virkningsforhold, altså om det kan sandsynliggøres at et givet initiativ vil have en positiv virkning på elevernes gennemførelse og på hvilken måde. Det er vigtigt at overveje hvilken forskel en given indsats vil gøre. Forventet effekt kan forstås som forskellen mellem den situation hvor skolen har gennemført et tiltag, og situationen som den ville have været hvis skolen ikke havde gennemført det givne tiltag.

Det kan overvejes om begrebet succeskriterier kan være en mere meningsfuld måde for skolerne at arbejde med effekten af metoder på. Skolerne kan her overveje hvilke kriterier der skal være opfyldt for at en given metode kan kaldes en succes. Succeskriterierne kan findes på flere niveauer. Således er det overordnede succeskriterium selvfølgelig at nedsætte frafaldet, men herunder kan der være en række underordnede succeskriterier for den specifikke metode. I forlængelse af en eventuel opstilling af succeskriterier kan det være relevant at skolerne også overvejer hvordan skolen vil måle om succeskriterierne opfyldes ved at opstille indikatorer (se også afsnit 4.3).

Eksempel på god praksis # 11

En SOSU-skole har udvidet skabelonens kriterier for beskrivelse af indsatsområder på en systematisk måde som er gennemgående for beskrivelsen af skolens tre indsatsområder. Her er der opstillet en tidsplan for indsatsen. Desuden er der opstillet succeskriterier og overvejelser om den forandring metoden kan skabe. Skolen kunne eventuelt udvikle tilgangen ved også at overveje hvordan skolen efterfølgende kan undersøge om den forventede forandring faktisk er sket, og om redskabet dermed har haft den forventede virkning.

I det følgende vises indsatsområdet "Realkompetencevurdering og tilbud om ekstra undervisning".

<u>Formål:</u>	<i>At alle elever fra begyndelsen af uddannelsen kan følge med i undervisningen, så de er glade for at gå i skole og når de faglige mål i uddannelsen.</i>
<u>Målgruppe:</u>	<i>Alle elever der begynder efter 1. august 2008.</i>
<u>Mål:</u>	<i>At teste eleverne i læsning, regning, it-færdigheder og ordforråd (for elever med dansk som andetsprog) og derefter tilbyde eleverne relevant ekstra undervisning.</i>
<u>Succeskriterium:</u>	<i>Alle elever med manglende forudsætninger får et tilbud om ekstra undervisning inden første skolevejledning.</i>
<u>Måleredskab:</u>	<i>Fokusinterview i lærerteam efter tidspunkterne for skolevejledningerne for at høre, om lærerne har opdaget elever, som ikke har fået tilbud med manglende kompetencer i læsning, regning, it og ordforråd.</i>
<u>Redskaber:</u>	<i>Realkompetencevurdering ved test i læsning, regning, ordforråd og it samt relevante tilbud om test for ordblindhed og ekstra undervisning.</i>
<u>Tidsplan:</u>	
Forår 2008	<i>- Skolen finder færdige test eller udvikler selv test til brug for realkompetencevurdering af færdigheder i læsning, regning, it og for elever med dansk som andetsprog også ordforråd.</i>
Sommer 2008	<i>- Udvikling af ekstra undervisningstilbud.</i>
Efterår 2008	<i>- Påbegynder test og tilbyder ekstra undervisning. - Fokusinterview i lærerteam efter tidspunktet for skolevejledningerne.</i>
Februar 2009	<i>- Evaluering af projektet.</i>
<u>Forandringsteori:</u>	<i>Det hænder at eleverne ikke fortæller hvad de er dårlige til, og at lærerne derfor sent opdager at eleverne ikke har det niveau som lærerne går ud fra når de tilrettelægger undervisningen. Resultatet bliver at det enten er meget svært for disse elever at følge med, eller at undervisningens niveau sænkes. Ved at indføre disse test vil lærerne kende elevernes niveau fra begyndelsen, og eleverne vil fra begyndelsen være i gang med at indhente det de mangler, og dermed vil de sandsynligvis få lettere ved at følge med og derfor ikke stoppe fordi de ikke består, eller de selv oplever at de ikke er dygtige nok.</i>

5.4 Sammenhæng mellem forskellige dele af handlingsplanen

Ideen med opbygningen af handlingsplanerne for øget gennemførelse er at skolernes identifikation af særlige udfordringer og fastsættelse af måltal skal lede frem til en prioritering af indsatsområder. Der skal således være en klar sammenhæng mellem de forskellige dele af handlingsplanen.

En gennemgang og vurdering af handlingsplanerne viser at det for lidt over en tredjedel af skolerne er lykkedes at skabe denne sammenhæng i handlingsplanerne hvor beskrivelsen af udfordringer leder logisk frem til en prioritering af indsatsområder. I lidt under en tredjedel af handlingsplanerne er denne sammenhæng vanskelig at se, mens ca. en tredjedel af skolerne formår at skabe delvis sammenhæng i handlingsplanen.

Gennemgangen af handlingsplanerne viser desuden at der er store overlap og stor variation i forhold til hvilke informationer der beskrives i de forskellige dele af handlingsplanen. Således er der nogle skoler der nuancerer deres frafaldstal under afsnittet om særlige udfordringer, mens andre skoler først beskriver det under afsnittet om frafaldstal og måltal. På samme måde kan forskellige frafaldsproblemer beskrives både under afsnittet om særlige udfordringer og afsnittet om indsatsområder.

Det kan således samlet tyde på at det ikke altid er klart for skolerne hvad formålet og sammenhængen er mellem de forskellige afsnit i handlingsplanen. Skabelonen kunne derfor eventuelt udvikles med henblik på at skabe en mere klar opdeling mellem afsnittene i handlingsplanen ved i højere grad at udtrykke formålet med de forskellige afsnit eksplicit og forklare hvordan afsnittene adskiller sig fra hinanden, og hvordan oplysninger i et givet afsnit skal anvendes i andre dele af handlingsplanen. Dette er allerede i nogen grad tilfældet i skabelonen, men kan stadig være et forbedringsområde.

6 Handlingsplanerne som fremtidigt værktøj – muligheder og barrierer

Dette kapitel vil diskutere hvilke muligheder og barrierer der kan være for at den næste generation af handlingsplaner kan blive et nyttigt redskab i arbejdet med at nedbringe frafaldet på erhvervsuddannelserne – både for den enkelte skole og for prioriteringen af den samlede indsats. På baggrund af gennemgangen og analysen af handlingsplanerne vil der blive opstillet en række opmærksomhedspunkter til brug for Undervisningsministeriet og skolerne i det videre arbejde.

6.1 Muligheder og barrierer for handlingsplaner for øget gennemførelse

Der ses både en række muligheder og en række udfordringer forbundet med udformning af handlingsplanerne fremover i relation til de forskellige funktioner som handlingsplanerne er tiltænkt.

Grundlag for intern dokumentation og prioritering af indsatsen på skolen

Handlingsplanerne kan bidrage til at dokumentere skolernes udgangspunkt i form af omfang og karakter af frafald, så skolerne på den baggrund kan planlægge og prioritere indsatsen for at mindske frafaldet.

Analysen tyder på at udfordringerne for skolerne i den forbindelse navnlig er at foretage en frafaldsanalyse der er tilstrækkeligt dækkende til at kunne danne baggrund for en prioritering af indsatsen. Desuden kan det være en udfordring for skolerne at fastsætte et mål for indsatsen der er tilpas ambitiøst, realistisk og detaljeret og desuden at konkretisere hvilken handling der er påkrævet fra skolens side for at indfri målsætningen. Endelig bliver det fremover en udfordring at opgøre resultaterne af skolernes indsats, således at skolerne kan se hvor langt de er nået.

Intern udvikling og læring på skolen

Handlingsplanerne kan bidrage til at skabe dialog og opmærksomhed om øget gennemførelse på skolerne samt refleksion over praksis i forbindelse med at sikre en større elevgennemførelse. Desuden kan handlingsplanerne medføre at skolerne indleder en dialog med andre aktører og med Undervisningsministeriet om metoder til at øge gennemførelsen. En sådan dialog vil kunne perspektivere skolens syn på frafald og inspirere til nye handlemåder.

Den første opgave er at sikre den sammenhæng mellem udfordringer, målsætninger og indsatser i skolernes arbejde som er nødvendig for at der kan foregå en udvikling og læring. Det er dernæst en udfordring for skolerne at sikre sammenhæng mellem handlingsplanerne år for år. Her tænkes fx på at sikre at næste års handlingsplaner gør status over indsatsen, således at skolerne løbende kan bruge arbejdet med handlingsplanerne til at forbedre praksis. Endelig kan det være en udfordring for skolerne at omsætte de indsatsområder der beskrives i handlingsplanen til reel handling som inddrager alle relevante dele af organisationen.

Ekstern dokumentation og prioritering af den samlede indsats

Handlingsplanerne kan give Undervisningsministeriet og øvrige interessenter mulighed for at følge arbejdet med at mindske frafald på erhvervsskolerne. Undervisningsministeriet har på baggrund af handlingsplanerne mulighed for at indlede en dialog med skoler hvis indsats efter Undervisningsministeriets opfattelse ikke er tilstrækkelig. Desuden kan handlingsplanerne anvendes

til ministeriets prioritering af de ressourcer der er afsat til indgåelse af indsatsaftaler med skoler med særlige frafaldsproblemer.

En udfordring kan her være om handlingsplanerne viser det reelle billede af indsatsen på skolerne. Ikke alle de aktiviteter der foregår på skolerne, vil afspejles i handlingsplanerne. Omvendt kan der også beskrives tiltag i planerne som af den ene eller anden grund aldrig gennemføres. En anden problematik kan være sammenligneligheden af tal og beskrivelser for forskellige skoler med de ofte varierende tilgange til at udfylde handlingsplanerne. I den forbindelse er der også en række udfordringer forbundet med Undervisningsministeriets kriterier for og vurdering af hvornår der er tale om en god og ambitiøs handlingsplan og om vurderinger af handlingsplanerne skal foretages på baggrund af måltal eller planlagte indsatser.

6.2 Opmærksomhedspunkter på baggrund af analysen

På baggrund af den forudgående analyse vil det følgende afsnit sammenfatte en række væsentlige opmærksomhedspunkter og forslag til udvikling af handlingsplanerne som efter EVA's vurdering kan bidrage til at indfri nogle af de ovenfor beskrevne muligheder og imødekomme en række af udfordringerne.

Frafaldsanalyser der kan danne baggrund for en prioritering af indsatsen på skolerne

- Skabelonen kan i højere grad understøtte at skolernes opgørelse af elevsammensætning bliver anvendt som udgangspunkt for det videre arbejde med at udvælge og prioritere metoder. Skabelonen kan opfordre til en højere grad af refleksion over hvad der er karakteristisk for den enkelte skoles elevsammensætning, fx gennem intern og ekstern sammenligning. Redegørelser for elevsammensætning bør desuden ses i sammenhæng med undersøgelser af frafald for forskellige elevgrupper for at kunne anvendes fremadrettet. Skabelonen kan tydeliggøre formålet med at angive elevsammensætning, fx at en sådan angivelse kan være en forudsætning for at opstille realistiske målsætninger og for at vurdere om skolen har en særlig elevsammensætning der giver anledning til at målrette indsatsen mod særlige elevgrupper.
- Skabelonen kan tydeliggøre at det er vigtigt at skolerne analyserer og identificerer hvilke udfordringer der særligt er gældende for den enkelte skole og ikke blot er generelle frafaldsproblemer. Det er en forudsætning for at kunne målrette indsatsen. Skolerne kan i højere grad sætte fokus på at systematisere den viden om frafald der allerede eksisterer, og på at indhente ny viden. Frafallsanalyser kan foretages på forskellige niveauer hvor både skolens overordnede forudsætninger og karakteristika, skolens frafaldsstatistik for forskellige grupper elever og undersøgelser af frafaldsårsager er relevante. Frafallsanalyser bør understøttes af refleksioner over hvad tallene viser, og det vil være hensigtsmæssigt at skolerne angiver hvordan forskellige udfordringer er identificeret.

Fastsættelse af ambitiøse, realistiske og begrundede målsætninger

- I forbindelse med arbejdet med målopstilling må skolerne forsøge at nå en balance mellem ambitiøse og realistiske mål som vil variere for forskellige skoler i forhold til deres overordnede forudsætninger, omfang af frafald og i hvilken grad de allerede har nedbragt frafaldet. Skabelonen vil kunne understøtte en sådan balance hvis skolerne opfordres til at betragte frafaldsudviklingen over en årrække og desuden gennem en mere langsigtet målsætning end blot et til to år frem i tiden. Skabelonen kan desuden med fordel lægge vægt på at skolerne i højere grad begrundet hvordan de er nået frem til deres måltal.
- Det kan overvejes fremover at lade skolerne angive måltal som procentvis ændring da dette gør det lettere at foretage en rimelig sammenligning af mål for skoler med stort og lille frafald. Det kan desuden overvejes om beskrivelsen og fastsættelsen af måltal skal detaljeres i handlingsplanerne. Kvalitative mål kan være et godt supplement til kvantitative mål, og skabelonen kan i højere grad knytte kvalitative mål fra beskrivelsen af gennemførelses- og frafaldsstrategi til selve den kvantitative målangivelse. Måltal kan desuden detaljeres med angivelse af mål for forskellige målgrupper.

Opgørelse af resultater i kommende handlingsplaner som kan skabe læring og udvikling

- I forbindelse med afrapportering af resultater er det vigtigt at det fremgår helt klart af skabelonen hvilke tal skolerne skal anvende. Desuden må det overvejes om handlingsplanerne bør medtage resultattal længere tilbage end blot det foregående år for at kunne vurdere ikke bare om skolen når sit mål, men også om udviklingen på skolen går i den rigtige retning. I de kommende handlingsplaner er det vigtigt at der følges op på de tidligere handlingsplaner og de gennemførte tiltag. Dette kan gøres ved at overveje om de forskellige indsatser har haft den ønskede virkning, og om der kan ses nogle forbedringsmuligheder i tilgange og metoder. Det kan i den forbindelse overvejes om indsatser skal indeholde kriterier for i hvor høj grad og hvordan de forskellige metoder har virket.

Prioritering af indsatsområder

- Skabelonen og idekataloget kan hver især udtrykke mere klart hvordan der skelnes mellem indsatsområder og redskaber. Det er vigtigt at skolens indsatsområder forankres i skoleorganisationen, og i den forbindelse kan det være hensigtsmæssigt at handlingsplanerne indeholder overvejelser over hvilke forudsætninger og understøttende aktiviteter der skal til for at indsatsen kan gennemføres succesfuldt. De enkelte metoder under de forskellige indsatsområder kan konkretiseres og handlingsorienteres yderligere ved også at indeholde spørgsmål om ansvar, tidsplan og ressourcer.
- Opstilling af mål for effekten af forskellige metoder angivet i tal er tilsyneladende en vanskelig opgave for skolerne, og nytten heraf kan diskuteres. Det kan overvejes om overvejelser om effekt kan suppleres med kvalitative betragtninger om årsag-virkning-forhold for indsatsen samt opstilling af succeskriterier og indikatorer for at måle virkningen.
- Prioriteringen af indsatsområder og metoder kan i højere grad ske på baggrund af identificerede udfordringer og opstillede målsætninger. Skabelonen kan tydeliggøre formålet med de forskellige afsnit i handlingsplanen og sammenhængen mellem dem således at flere handlingsplaner får en klar intern sammenhæng mellem udfordringer, målsætninger og prioritering af indsatsområder. Desuden er det vigtigt at handlingsplansarbejdet følges op med dialog mellem Undervisningsministeriet og uddannelsesinstitutionerne hvor formål og hensigt med handlingsplanerne og de forskellige afsnit drøftes. Undervisningsministeriet har dog allerede prioriteret dialogen med skolerne i arbejdet indtil nu og afholdt møder med uddannelsesinstitutionerne.